

प्रस्तावना

कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन, उत्पादकत्व बढाउन, उत्पादन सामग्रीलाई सुलभ बनाउन, उत्पादित सामग्रीको विक्री वितरण, भण्डारण व्यवस्थापन गर्न, उन्नत बीउ एवं आयवृद्धि, वचत संकलनबाट आत्मनिर्भर हुनको लागी शितगंगा नगरपालिका कृषि विकास शाखा ठाडा अर्घाखाँचीको सहयोगमा श्री ..... कृषक समूह गठन गर्‍यो ।

परिच्छेद १

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- क) यस विधानको नाम ..... रहनेछ ।
ख) यो विधान यस कृषक समूह शितगंगा नगरपालिका कृषि विकास शाखा ठाडा अर्घाखाँचीमा दर्ता भए पश्चात तुरुन्त लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय र प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यो विधानमा,

- क) समूह भन्नाले यस विधानमा उल्लेखित कृषिकार्यहरुद्वारा कृषि उपजहरुको उत्पादन, उत्पादकत्व बढाई आयआर्जन गर्न ईच्छुक कृषकहरुको समूहलाई जनाउनेछ ।
ख) सदस्य भन्नाले कृषक जो कि, ... कृषक समूहको उद्देश्य अनुसार उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन विधानको परिच्छेद ३ वमोजिम सदस्यता लिएको हुन्छ ।
ग) कार्यसमिति भन्नाले विधानअनुसार निर्वाचित अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष, सहसचिव तथा सदस्य पदाधिकारीहरुलाई जनाउनेछ ।
घ) साधारण सभा भन्नाले यस विधानको परिच्छेद ४ वमोजिम गठित सभालाई जनाउनेछ ।

३. समूहको छाप :

- क) गोलो घेराभित्र यस समूहको नाम ..... कृषक समूह पढ्न सकिने छ ।
४. समूहको कार्यालय अर्घाखाँची जिल्ला शितगंगा नगरपालिका वडा नं ..... टोलमा ..... मा रहनेछ ।

परिच्छेद २

उद्देश्य र कार्य :

- क) उद्देश्य : सदस्यहरुको सामाजिक, आर्थिक, कृषिजन्य व्यवसायिक, हितलाई ध्यान राखी देहायमा उल्लेखित समूहको उद्देश्य हुनेछ :
१. कृषि व्यवसायलाई आधुनिकिकरण गरी उत्पादन वृद्धिका लागी एकजुट भई काम गर्ने ।
२. सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनस्तर उठाउने ।
३. सदस्यको सिपमा वृद्धि गर्नका लागी अन्य कार्यक्रम आयोजना गरी संचालन गर्ने ।
४. सदस्यहरु बीच स्वावलम्बन, पारस्परिक सहयोग एवं मितव्ययिताको अभिवृद्धि गरी नियमित वचत गर्ने वानीको विकास गर्ने ।
५. वचत, हितकोष संकलन गर्ने ।
६. समूह वा सदस्यलाई आवश्यक ऋण उपलब्ध गराउने ।
७. बजार व्यवस्था गर्ने ।
८. कृषि संग सम्बन्धित अन्य कृषक समूह सहकारी वित्तीय संघ संस्था संग सम्पर्क कायम गरी जानकारी एवं सूचना आदान प्रदान गर्ने ।
९. माथि उल्लेखित उद्देश्यहरु पूर्ति गर्न अन्य कार्यहरु गर्ने ।

परिच्छेद ३

सदस्यता : एउटै उद्देश्य एवं समान आर्थिक अवस्था भएको एवं यस समूहको विधानको परिधि भित्र रहने इच्छा व्यक्त गरेको व्यक्तिलाई यस समूहको सदस्यता प्रदान गर्न सकिनेछ । तर सदस्य हुन चाहने व्यक्तिले कम्तीमा समूहका सदस्यहरुको लिखित सिफारिस साथ निर्धारित ढाँचामा दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

सदस्यताको लागि योग्यता :

- क) आफै खेतिपाती गर्न सक्षम भएको ।
ख) समूहको उद्देश्य अनुरूप कार्य गर्न ईच्छुक भएको ।
ग) समूहको विधान अनुसार कार्य गर्न मंजुरी भएको ।

साधारण सदस्य:

सदस्यता शुल्क रु..... तिरी साधारण सदस्यको निवेदन दिई समितिको निर्णय वमोजिम साधारण सदस्यता प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

सदस्यता शुल्क :

प्रत्येक सदस्यले सदस्यता शुल्क वापत रु..... (पछि फिर्ता नहुने) बुझाउनु पर्नेछ ।

सदस्यको अयोग्यता :

कार्य समितिले निम्न अवस्थामा सदस्यहरुलाई सदस्यताको लागी अयोग्य ठहराई सदस्यता समाप्त गर्न सकिनेछ क) तोकिएको मासिक वचत

तथा अन्य तिर्नुपर्ने रकमहरु.....महिना सम्म नतिरेमा ।

ख) विधानको उद्देश्य विपरित कार्य गरेमा वा आर्थिक तथा जिन्सी समाग्री हिनामिना गरेमा ।

ग) मानसिक अस्वस्थता भएमा ।

घ) आपराधिक काममा लागेमा ।

परिच्छेद ४

साधारण सभा तथा कार्य समिति :

१. साधारण सभा : यस समूहको सदस्यता प्राप्त सम्पूर्ण सदस्य साधारण सभाको सदस्य हुनेछ, जुन समूहको उच्चतम निकाय हुनेछ । यसले विधान पारित एवं संशोधन गर्न सक्नेछ । साधारण सभा वर्षमा एक पटक बस्नेछ । तर आवश्यक परेको बेलमा साधारण सभा बोलाउन सकिनेछ ।

२. साधारण सभाको अधिवेशन :

कार्य समितिले तोकेको मिति र समयमा यस समूहको सचिवले अध्यक्षको परामर्श लिई लिखित सूचनाद्वारा सम्पूर्ण सदस्यलाई साधारण सभाको स्थान,समय ,मिति तथा एजेन्डाको जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

३ साधारण सभाको काम कर्तव्य र अधिकार :

क) कार्य समितिको निर्वाचन गर्ने तथा गठन गर्ने ।

ख) विधान संशोधन गर्ने ।

ग) वार्षिक बजेटको अनुमोदन गर्ने ।

घ) समूहको वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

४. साधारण सभाको कोरम :

समूहको साधारण सभाको बैठक कम्तिमा पनि ५० प्रतिशत सदस्यहरुको उपस्थितिमा हुनेछ । यदि सो नभएमा फेरी ३ दिन भित्र अर्को सभा बोलाउनुपर्नेछ । यसमा कुल साधारण सदस्यको २५ प्रतिशत उपस्थिति भएमा पनि सभाको बैठक बस्नेछ ।

५. कार्य समिति गठन विधि :

क) कार्य समिति १३ देखी ३५ सदस्य सम्मको हुनेछ ।

ख) कार्य समितिमा अध्यक्ष,सचिव,कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरु हुनेछन् ।

ग) कार्य समितिका पदाधिकारीहरुको बैठक हरेक महिनाको .....गते बस्नेछ । तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै समयमा पनि बस्न सक्नेछ ।

घ) कार्य समितिका पदाधिकारीहरुको कार्य अवधि .....वर्षको हुनेछ ।

कार्य समितिको काम,कर्तव्य र अधिकार :

क) विधानको परिधि भित्र रहि समूहको उद्देश्य अनुरूप साधारण सभाले गरेको नीति निर्देशनलाई पालन गर्ने ।

ख) समूहको वार्षिक कार्यक्रम बनाउने ।

ग) समूहको वार्षिक प्रतिवेदन बनाउने र प्रस्तुत गर्ने ।

परिच्छेद ५

पदाधिकारीको काम कर्तव्य र अधिकार :

१. अध्यक्ष :

क) साधारण सभा र समितिको बैठकको अध्यक्षता गर्ने ।

ख) समूहद्वारा सन्चालित सम्पूर्ण कार्यको रेखदेख गर्ने ।

ग) सचिवलाई बैठक वसाउन निर्देशन दिने ।

घ) बैठकमा सदस्यहरुको भावना र विचार समेट्ने ।

ङ.) उपाध्यक्ष को व्यवस्था भएमा अध्यक्षलाई सघाउने र निजको अनुपस्थितिमा अध्यक्षले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरु गर्ने ।

२. सचिव :

क) अध्यक्षको सामान्य निर्देशनमा रहि साधारण सभा तथा कार्य समितिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्ने ।

ख) बैठकमा अध्यक्षको परामर्शले कार्यसूचि तयार गरि बैठकमा पेश गर्ने ।

ग) संम्वन्धित निकायहरूसंग पत्राचार गर्ने ।

घ) समूह को सम्पूर्ण कागजात माइन्टु संरक्षण गर्ने ।

ङ) समूहले निर्णय गरेपछि अन्तमा निर्णय पढेर सुनाउने ।

च) सहसचिवको व्यवस्था भएमा सचिवलाई सघाउने र निजको अनुपस्थितिमा सचिवले गर्ने सम्पूर्ण कार्यहरु गर्ने ।

३. कोषाध्यक्ष :

क) समूहको वचत कोषको पूर्ण जिम्मेवारी हुनेछ ।

ख) चाहिएको समयमा वचत रकम समूहलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

ग) समूहको कोष बढाउन सकृय हुनुपर्ने ।

घ) समूहको कार्यमा भएका खर्चहरु अध्यक्षबाट प्रमाणित गराइ फाइलमा राख्ने ।

४. सदस्य :

क) सचिवले कार्यसमितीको निर्णयअनुसार कार्य विभाजन गरीदिए बमोजिमको कामको कार्यान्वयन तथा रेखदेख सम्बन्धित सदस्यले गर्नेछ ।

ख) कार्य समितीले दिएको अन्य कार्य गर्ने

परिच्छेद ६

आर्थिक व्यवस्था र परिचालन

१. आर्थिक स्रोत

क) यस समूहको सदस्यहरुबाट प्राप्त सदस्यता शुल्क ।

ख) समूहको अन्य कृयाकलापबाट भएको आम्दानी ।

ग) सुहको सदस्यले वचत गर्ने मासिक रकम ।

घ) समूहबाट ऋण लगानी गर्दा प्राप्त व्याज ।

हित कोष

क) ..... को एक हितकोष हुनेछ ।

ख) ..... बैकमा समूहको खाता रहनेछ ।

ग) खाता संचालन समूहको निर्णय अनुसार संचालन हुनेछ ।

हित कोष परिचालन

क) समूह सदस्यलाई आवश्यकता भएमा हितकोष बाट ऋण सापट लिन सक्नेछन ।

ख) ऋणमा मासिक..... प्रतिशतका दरले व्याज लाग्नेछ ।

ग) बैकमा अध्यक्ष र कोषाध्यक्ष को संयुक्त दस्तखतबाट खाता संचालन हुनेछ ।

विलम्ब शुल्क

क) मासिक वचत रकम तोकेको समयमा नतिरेमा प्रतिमहिना रु.....का दरले विलम्ब शुल्क लाग्नेछ ।

ख) चौथो महिना बाट सदस्यता खारेज हुनेछ ।

लेखा परिक्षण :

क) एक वर्षमा एक पटक लेखा परिक्षण गराउनु पर्नेछ ।

ख) आय व्ययको जाच कोषाध्यक्षले गराउनु पर्नेछ ।

परिच्छेद ७

निर्वाचन सम्बन्धि व्यवस्था : यस समूहको कार्यसमिति कायम रहेको अवस्थामा सोहि कार्यसमितिले र सो समिति कायम नरहेको अवस्थामा आजिवन सदस्यहरुको बैठकले निर्वाचन अधिकृत नित्त गर्नेछ ।

पदावधि :

क) कार्य समिति सदस्य तथा पदाधिकारीहरुको पदावधि निर्वाचित भएको मिति देखी .....वर्षको हुनेछ ।

ख) सो गठित कार्य समितिको पदावधि समाप्त हुनु.....महिना अगावै समूहको साधारण सभा बोलाइ नया कार्य समितिको चुनाव गराउन अनिवार्य हुनेछ ।

उमेदवारको अयोग्यता

क) व्यक्ति जो समूहमा आवद्ध छैन ।

ख) जसले समूहको उद्देश्य विपरित कार्य गर्दछ ।

ग) फौजदारी अभियोग लागेको व्यक्ति ।

अविश्वासको प्रस्ताव

क) साधारण सभाको सदस्यहरु मध्येबाट एक तिहाई सदस्यहरुले कार्यसमिति उपर अविश्वासको प्रस्ताव ल्याइ दुई तिहाई सदस्यहरुबाट सो प्रस्ताव पारित भएमा कार्य समिति विघटन हुनेछ ।

विधान संशोधन

समूहको विधान संशोधन गर्न आवश्यकता पर्न आएमा साधारण सभाका सदस्यहरु मध्येका कम्तीमा ५१ प्रतिशत सदस्यहरुको उपस्थितिमा विधान मस्यौदा पेश गरिनेछ । सदस्यहरु मध्येका उपस्थित सदस्यहरु मध्येका दुई तिहाई बहुमत बाट विधान संशोधन मस्यौदा पारित भएमा विधान संशोधन गरिने छ ।

नियम बनाउने

साधारण सभाले आन्तरिक संचालन नियमहरु बनाउन सक्नेछ ।

समूहको विघटन:

समूहको विधान बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकी वा उद्देश्य प्राप्त गर्न असफल भए समूहको विघटन हुनेछ । यसरी समूह विघटन भए वचत सम्पूर्ण सदस्यलाई फिर्ता गर्नुपर्नेछ ।

कृषक समूह विवरण

१	जिल्ला :	आ.ब. :
२	समूहको नाम :	
क	ठेगाना :	
ख	गठन भएको मिति :	
ग	किसिम :	महिला : ( ) पुरुष : ( ) मिश्रित : ( )
घ	उद्देश्य :	
ङ	सदस्य संख्या	जम्मा ( ) महिला ( ) पुरुष ( )
च	मासिक बचत दर ( )	
छ	मासिक बैठक बस्ने मिति र स्थान	
३	हितकोष रकम रु ( ), बैकमा दाखिला रु ( )	
	क) लगानी रु	कृषिकार्यमा ( ) गैरकृषिकार्यमा ( )
४	सदस्यहरुको जम्मा जग्गा(क्षेफ)	(रोपनी)
५	समूहले सन्चालन गरेका मुख्य मुख्य कृयाकलापहरु	
क	उत्पादन कृयाकलाप	
ख	प्रशोधन/उद्यमशील सम्बन्धि कृयाकलाप	
ग	अन्य	

समूह सदस्य विवरण

सि.नं.	सदस्यको नाम	ठेगाना	पद	शैक्षिकयोग्यता	जम्मा क्षेफ(रो)	दस्तखत
१						
२						
३						
४						
५						
६						
७						
८						
९						
१०						
११						
१२						
१३						
१४						
१५						
१६						
१७						
१८						
१९						
२०						
२१						
२२						
२३						
२४						
२५						
समूह अध्यक्षको नाम :			कृषि विकास शाखा प्रमुखको नाम :			
दस्तखत :		मिति :	दस्तखत :		मिति :	
समूहको छाप :			कार्यालयको छाप :			